

LIBER, een uniek forum voor Europese bibliotheeksamenwerking

Wouter Schallier, LIBER Executive Director
wouter.schallier@kb.nl

Op 1 juni 2008 werd de Vlaming Wouter Schallier aangesteld tot de eerste Executive Director in de meer dan 30-jarige geschiedenis van de Europese bibliotheekorganisatie LIBER (zie het juninummer van Bibliotheek- & archiefgids). Dat betekent een verdere stap in de professionalisering van deze organisatie, die inzet op een sterk Europees netwerk voor expertisedeling en samenwerking.

LIBER (Association of European Research Libraries / Ligue des bibliothèques européennes de recherche) is de grootste vereniging van wetenschappelijke bibliotheken in Europa.

LIBER werd in 1971 opgericht onder de auspiciën van de Raad van Europa om de belangen van de Europese wetenschappelijke bibliotheken te behartigen. In de beginjaren (tot ongeveer 1986) was LIBER een vrij losse, kleine vereniging van hoofdbibliothecarissen van wetenschappelijke bibliotheken die jaarlijks een informele bijeenkomst in Europa organiseerde. Sinds 1986 groeit het ledenaantal systematisch aan en intussen is LIBER een groot professioneel netwerk geworden van om en bij de 380 universiteits-, nationale en andere wetenschappelijke bibliotheken uit 40 landen.

De Europese wetenschappelijke bibliotheken hebben stuk voor stuk veel expertise in huis, en LIBER biedt hen een forum waar ze hun ervaringen kunnen uitwisselen en bundelen om zo een antwoord te geven op de grote uitdagingen: toegang tot informatie, digitalisering, (digitale) duurzaamheid, copyright, voortdurende innovatie op het vlak van producten en diensten, personeelsvorming en carrièreplanning. LIBER wil zich in het bijzonder inspannen voor de volgende kernaspecten:

- efficiënte informatiediensten;
- innovatieve ondersteuning van onderwijs, leren en onderzoek;
- een optimale toegang tot wetenschappelijke informatie bewaren en garanderen;
- efficiënt en effectief beheer en beleid;
- het Europese culturele erfgoed bewaren en er toegang toe verschaffen.

De jaarlijkse conferentie

De jaarlijkse conferentie is wellicht de bekendste LIBER-activiteit. Voor vele Europese wetenschappelijke bibliotheken is deelname aan deze conferentie een traditie geworden. De conferentie wordt elk jaar in een ander land georganiseerd, met de bedoeling een sterke band te onderhouden met plaatselijke bibliotheken en bibliotheekorganisaties. De afgelopen jaren vonden de conferenties achtereenvolgens plaats in Rome (2003), Sint-Petersburg (2004), Groningen (2005), Uppsala (2006), Warschau (2007) en Istanboel (2008). België was ook al twee keer gastland voor de LIBER-conferentie: Brussel in 1973 en Leuven in 1995, zoals blijkt uit het overzicht op <http://www.libereurope.eu/node/171>. In 2009 trekt de LIBER-conferentie naar Toulouse.

De conferentie richt zich in eerste instantie op leidinggeven van wetenschappelijke bibliotheken met de bedoeling hen een up-to-date overzicht te bieden van de belangrijkste ontwikkelingen in hun vakgebied. De focus ligt steeds op de strategische impact van die ontwikkelingen. Technische presentaties over web 2.0 of web 3.0 tools komen er dus niet of nauwelijks aan bod. Uiteenzettingen over de strategische implicaties ervan op de bibliotheek als organisatie (producten en diensten, personeelsprofiel) zijn er wel op hun plaats.

De jaarlijkse conferentie biedt ook telkens een unieke gelegenheid om te netwerken. Zowel tijdens als in de marge van de presentaties en de discussies is er aandacht voor samenwerkingsinitiatieven en lobbying voor prioritaire aandachtspunten van de leden.

LIBER Quarterly

Ook het tijdschrift *LIBER Quarterly* (<http://liber.library.uu.nl/>) kennen ongetwijfeld de meeste bibliothecarissen. Dit tijdschrift verschijnt vier maal per jaar en rapporteert voornamelijk over de conferenties, workshops en andere activiteiten die LIBER organiseert. *LIBER Quarterly* bevat ook regelmatig originele bijdragen.

LIBER-activiteiten

LIBER heeft een vooraanstaande rol gespeeld bij een resem belangwekkende bibliotheekactiviteiten van de laatste jaren.

Zo was LIBER medeoprichter van SPARC-Europe (<http://www.sparceurope.org>), de organisatie die zich inzet voor de promotie van open access in Europa. LIBER nam ook het initiatief voor de Open Archives Initiative conferenties in Genève (<http://indico.cern.ch/event/5710>). In 2006 richtte LIBER de succesvolle Open Scholarship meeting in Glasgow in.

Naar aanleiding van enkele grote diefstallen uit bibliotheekcollecties, werden conferenties georganiseerd rond Library Security Management te Kopenhagen (2002), Parijs (2004) en Londen (2008). Het LIBER Security Network (<http://www.libereurope.eu/node/161>) werd opgezet, een vertrouwelijk netwerk om informatie uit te wisselen die diefstal uit bibliotheken en archieven wil voorkomen.

Vanuit zijn vertegenwoordiging in de Frankfurt Group (<http://www.sub.uni-goettingen.de/frankfurtgroup/>) ijvert LIBER bij de Europese Commissie voor een verlaging van de BTW op elektronische informatiebronnen (<http://www.libereurope.eu/node/154>).

De LIBER Groupe des Cartothécaires (<http://liber-maps.kb.nl/intro.htm>) houdt regelmatig conferenties, onlangs nog in Amsterdam (1-4 juli 2008). Hetzelfde geldt voor de Manuscript Librarians Group (<http://liber-manuscripts.kb.nl/>) die zijn laatste congres organiseerde in november 2007 in Berlijn. De LIBER Architecture Group (<http://www.zhbluzern.ch/LIBER-LAG/default.htm>) hield zijn 13de seminarie in april 2008 te Budapest en Debrecen.

LIBER werkt voortdurend de standpunten uit van de wetenschappelijke bibliotheken op het vlak van licenties en copyright, in nauwe samenwerking met EBLIDA (<http://www.eblida.org>).

Bekend is ook de erg succesvolle workshop rond digitalisering die in oktober 2007 werd georganiseerd in Kopenhagen (<http://www.libereurope.eu/node/142>). Een vervolg is gepland voor 2009 in Den Haag.

LIBER verleent actieve medewerking aan het DART-Europe project (<http://www.dart-europe.eu>), dat de thesissen uit de Europese universiteiten via een portaal wil aanbieden.

LIBER werkt ook mee aan het LIFE-project (<http://www.life.ac.uk>) rond digitale preservatie.

Als lid van het bestuur van de EDL Stichting die verantwoordelijk is voor het Europeana-project (<http://www.europeana.eu>), spant LIBER zich in voor de ontsluiting van het culturele erfgoed van de Europese wetenschappelijke bibliotheken.

Ten slotte plant LIBER de ontwikkeling van een European Library Passport (<http://www.libereurope.eu/node/144>), dat het voor onderzoekers en studenten mogelijk moet maken toegang te krijgen tot de Europese wetenschappelijke bibliotheken.

De Professional Divisions

Een belangrijk deel van de activiteiten werd gestuurd vanuit vier Professional Divisions: Access, Collection Development, Preservation, and Library Administration and Management. Elk van deze divisies was ook verantwoordelijk voor een onderdeel van het programma van de jaarlijkse conferentie.

Naast de Professional Divisions bestonden er ook nog drie Expert Groups (de Groupe des Cartothécaires, de Manuscripts Librarians Group en de Architecture Group) en een Working Group on Special Collections.

De leden

LIBER telt om en bij de 380 leden uit 40 landen. De meeste hiervan zijn institutionele leden. In principe kunnen alle wetenschappelijke bibliotheken uit de landen die lid zijn van de Raad van Europa, toetreden tot LIBER. Traditioneel is LIBER uitstekend vertegenwoordigd in Noordwest-Europa, terwijl er minder leden zijn in Zuid-Europa. Dankzij een bewuste wervingspolitiek, financieel ondersteund door een beurs van OCLC, heeft LIBER de laatste jaren ook heel wat bibliotheken uit Oost- en Centraal-Europa kunnen aantrekken.

Het merendeel van LIBER's middelen komt voort uit de bijdragen die de leden jaarlijks betalen. Sinds 2008 is het ook voor bibliotheekorganisaties mogelijk om lid te worden. Hiermee wil LIBER zich uitdrukkelijk engageren voor het vertolken van de stem van de organisaties op Europees niveau. Meer informatie over de verschillende categorieën van lidmaatschap van LIBER is te vinden op <http://www.libereurope.eu/node/283>.

Liber verhuisde begin oktober van Kopenhagen naar de Koninklijke Bibliotheek Den Haag en het gebouw waar nog andere verwante organisaties gevestigd zijn. Foto: Koninklijke Bibliotheek Den Haag.

Wat doet LIBER voor zijn leden?

In de eerste plaats wil LIBER de belangen van de wetenschappelijke bibliotheken vertegenwoordigen en promoten door actief te lobbyen bij de Europese instellingen en de Commissie in het bijzonder.

Via zijn activiteiten biedt LIBER een professioneel forum om met collega's uit heel Europa (en ook daarbuiten, want ook de Verenigde Staten en Canada zijn dikwijls vertegenwoordigd) ervaringen te delen en die onderwerpen te bediscussieren die van strategisch belang zijn voor de wetenschappelijke bibliotheken. Als resultaat van deze bijeenkomsten worden prioriteiten en aanbevelingen geformuleerd, die in eerste instantie het standpunt van de Europese wetenschappelijke bibliotheken moeten vertolken en bovendien ook moeten leiden tot een betere onderlinge samenwerking.

Samenwerking met andere bibliotheekorganisaties

LIBER werkt zelf nauw samen met andere (Europese) bibliotheekorganisaties en -projecten, zoals Conference of European National Libraries (CENL), Scholarly Publishing and Academic Resources Coalition (SPARC), Consortium

of European Research Libraries (CERL), European Bureau of Library, Information and Documentation Associations (EBLIDA), European Digital Library (EDL), Digital Repository Infrastructure Vision for European Research (DRIVER), International Federation of Library Associations (IFLA), het e-depot van de Koninklijke Bibliotheek van Nederland en andere. In 2003 liet LIBER een studie uitvoeren door de firma MacDougall Consulting Ltd met de bedoeling het landschap van Europese bibliotheekorganisaties te schetsen en in het bijzonder overlap, lacunes en opportuniteiten voor samenwerking aan te geven. Als gevolg hiervan sloot LIBER een aantal *Memoranda of Understanding* met CERL, EBLIDA, E-depot KB en DRIVER. Voor een overzicht, zie <http://www.libereurope.eu/node/151>.

Van vereniging naar stichting

2008 is een jaar van grote veranderingen voor LIBER. Tot op heden functioneerde LIBER als een feitelijke vereniging, zonder wettelijke vertegenwoordiging. Dat wil zeggen dat beslissingen steeds moesten worden genomen in de Algemene Ledenvergadering. Aangezien het ledenbestand de laatste jaren zo sterk is toegenomen, werd het steeds moeilijker om dit organisatorisch rond te krijgen. Bovendien was het voor LIBER onmogelijk als volwaardige partner op

te treden in bijvoorbeeld Europese projecten, of personeel in dienst te nemen. Daarom werd besloten om dit jaar een Stichting LIBER onder Nederlands Recht op te richten, waarbij beslissingen voortaan genomen kunnen worden door het Bestuur en LIBER nu een wettelijke vertegenwoordiging heeft. Alleen fundamentele kwesties, bijvoorbeeld een wijziging van de statuten, moeten nu nog aan de Algemene Vergadering worden voorgelegd. Wellicht zal midden 2009 de vereniging LIBER, na goedkeuring door de Algemene Vergadering, definitief worden ontbonden en vervangen door de pas opgerichte Stichting.

De aanstelling van een directeur en de verhuizing naar Den Haag

Sinds 1993 was het secretariaat van LIBER gevestigd in de Koninklijke Bibliotheek van Denemarken, te Kopenhagen. Ter gelegenheid van de beslissing om een 'Executive Director' aan te stellen kwam ook het aanbod van de Koninklijke Bibliotheek van Nederland om deze directeur in haar gebouwen in Den Haag onder te brengen. LIBER zal met name een onderkomen krijgen op dezelfde verdieping waar ook organisaties zoals CERL, EDL-Europeana en IFLA gevestigd zijn, wat een ideale uitgangspositie is voor nog meer onderlinge samenwerking in de toekomst.

Sinds 1 juni 2008 heb ik dan ook mijn functie van Campusbibliothecaris van de Biomedische Bibliotheek van de K.U.Leuven verlaten om de dagelijkse leiding van LIBER vanuit Den Haag op te nemen. Ik kreeg de expliciete opdracht om LIBER verder te professionaliseren en uit te bouwen tot de belangrijkste belangenorganisatie voor Europese wetenschappelijke bibliotheken. Om die ambitie waar te maken werd een proces van algemene revisie van strategie en structuur van de organisatie in gang gezet.

De verhuizing van het oude secretariaat naar Den Haag is voorzien voor begin oktober 2008.

De revisie van strategie en structuur

Die oefening van revisie van strategie en structuur van de organisatie moet in ieder geval gebeuren door de geplande statuutwijziging. Begin 2009 moet de revisie klaar zijn en zal er een nieuw strategisch plan voor LIBER ter goedkeuring worden voorgelegd aan het Bestuur en aan de leden. Het is nu nog wat voorbarig om in te gaan op de details. We kunnen wel al een aantal krachtlijnen aangeven, zij het natuurlijk onder voorbehoud.

Traditionele opdrachten van LIBER zoals het vertegenwoordigen van en lobbyen voor de wetenschappelijke bibliotheken en hun organisaties bij de Europese instellingen, zullen in elk geval verder worden versterkt. Meer nog dan vroeger zal

LIBER zich profileren als katalysator van Europese projecten, door op een proactieve manier partners bijeen te brengen om voorstellen in te dienen voor projecten die Europese samenwerking beogen. Ook zal LIBER zorgen voor ondersteuning tijdens de projecten en, bij afloop, voor een zo breed mogelijke verspreiding van de resultaten bij de leden.

Het aanbod van activiteiten voor leden zal worden uitgebreid en er zal flink geïnvesteerd worden in bestaande en nieuwe communicatiekanalen om leden de mogelijkheid te geven informatie en expertise uit te wisselen over de nieuwste strategische ontwikkelingen in wetenschappelijke bibliotheken. LIBER wil zich in haar activiteiten ook nadrukkelijk richten op het middenmanagement van de Europese bibliotheken. De indruk bestaat immers dat er aan deze groep te weinig kansen worden geboden om ervaringen te delen en een netwerk uit te bouwen in een internationale context.

Om onze ambitie van de grootste belangenorganisatie van Europese wetenschappelijke bibliotheken blijvend te kunnen waarmaken en natuurlijk ook om financieel gezond te blijven, moet LIBER enerzijds streven naar tevredenheid bij de bestaande leden en moeten we anderzijds een nog sterkere aanwezigheid uitbouwen in die landen en die professionele sectoren die minder vertegenwoordigd zijn. Wat die laatste betreft, denkt LIBER concreet aan meer samenwerking met (nationale) archieven, musea en (nationale) bibliotheekorganisaties. Het nieuwe strategische plan zal hiervoor een plan van aanpak formuleren.

LIBER zal het initiatief nemen tot gesprekken met andere Europese bibliotheekorganisaties met het oog op een betere samenwerking en een efficiëntere verdeling van de taken. Zoals de studie van MacDougall Consulting Ltd aantoonde, is het landschap van bibliotheekorganisaties in Europa erg versnipperd, doet er zich nogal wat overlap voor en blijven er kansen voor samenwerking liggen.

Intern evalueert LIBER de rol van zijn professional divisions, de expert committees en de task forces. Belangrijk is immers dat de structuur van de organisatie duidelijk gelinkt is aan de strategie en voldoende flexibel is om in te spelen op evoluties in de wetenschappelijke bibliotheken.

Voorts werd er een werkgroep opgericht met als opdracht het formaat van de jaarlijkse conferenties te herzien. Deze werkgroep bestaat uit leden van de Board en van het lokale organisatiecomité en zal op zoek gaan naar een formule om de deelnemers actiever te betrekken bij de discussies na de presentaties, zodat bij afloop van de conferentie overeenstemming bereikt kan worden over duidelijke prioriteiten, actiepunten en aanbevelingen. Die punten kunnen dan bij monde van de Europese wetenschappelijke bibliotheken worden gepresenteerd aan (Europese) instanties die het gezamenlijke standpunt van de wetenschappelijke bibliotheken willen kennen. De werkgroep zal ook inhoudelijk verantwoordelijk zijn voor de samenstelling van het programma

van de conferentie volgend jaar in Toulouse. Goed nieuws intussen voor zowel leden als niet-leden: het Bestuur van LIBER heeft in juli laatstleden beslist dat het tijdschrift *LIBER Quarterly* vanaf het najaar 2008 volledig open access zal worden. Bovendien zal Igitur (Utrecht Publishing & Archiving Services), dat de elektronische publicatie van *LIBER Quarterly* verzorgt, de mogelijkheid van print-on-demand voorzien.

Voor wie meer wil weten over LIBER
Website: <http://www.libereurope.eu>
LIBER Quarterly: <http://liber.library.uu.nl/>

SAMENVATTING

LIBER, de associatie van Europese onderzoeksbibliotheken, baseerde haar werking tot hertoe voornamelijk op de vrijwillige inspanningen van leden en bestuurders, enkel ondersteund door een secretariaat. In de voorbije jaren beleefde de vereniging een sterke toename van haar activiteiten; om die beter te ondersteunen werd in het najaar 2007 besloten om over te gaan tot de aanwerving van een 'Executive Director'. Na een uitvoerige selectieprocedure werd uiteindelijk de Vlaming Wouter Schallier aangesteld om vanaf 1 juni 2008 deze functie te bekleden. Dit betekent een verdere stap in de professionalisering van de organisatie met het oog op de uitbouw van een sterk Europees netwerk voor expertisedeling en samenwerking.

ABSTRACT

Until recently, LIBER, the Association of European Research Libraries, depended mainly on the voluntary efforts of its members and administrators, supported by a secretariat. In the past few years, the association saw a strong increase of her activities. In order to provide a more substantial backup, it was decided to open a vacancy for an executive director. This implied a thorough selection procedure, which resulted in the appointment of the Fleming Wouter Schallier on 1 June, 2008. This means a further step in the professionalization of the organisation with a view to the elaboration of a strong European network for the sharing of expertise and collaboration.

“Al mijn
elektronische en
print abonnementen
tijdig bij mijn
gebruikers”

Dankzij EBSCO.

Expertise • Inzicht • Assistentie

U vindt het allemaal bij de wereldwijde marktleider.

EBSCO zorgt voor een gestroomlijnde en efficiënte behandeling van uw print en e-journals, pakketten van elektronische tijdschriften en e-books, dankzij haar jarenlange ervaring met universiteiten, research centra, ziekenhuizen, consortia en bedrijven.

62.000 klanten hebben voor EBSCO gekozen.

Wie kiest u?

Neem vandaag contact met ons op!

mailnl@ebSCO.com
tel: +31 297 386 386

EBSCO
INFORMATION SERVICES
www.ebsco.com

EBSCO GOES GREEN

elektronische & print | toegang & beheer van | onderzoeks- | e-books
abonnementen | elektronische bronnen | databanken |